סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשרה ואמר (א) רבא סיכך על גבי פסי ביראות כשרה וצריכא דאי אשמעינן מבוי משום דאיכא שתי דפנות מעלייתא אבל גבי פסי ביראות דליכא שתי דפנות מעלייתא אימא לא ואי אשמעינן פסי ביראות משום דאיכא שם ארבע דפנות אבל סיכך על גבי מבוי דליכא שם ארבע דפנות אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי מחמירתא לקילתא אבל מקילתא לחמירתא אימא לא צריכא: ושחמתה מרובה מצלתה פסולה: ת"ר חמתה מחמת סיכוך ולא מחמת דפנות רבי יאשיה אומר אף מחמת דפנות אמר רב ייימר בר שלמיה משמיה דאביי מ"ט דרבי יאשיה דכתיב וסכות על הארון את הפרוכת פרוכת מחיצה וקא קרייה רחמנא סככה אלמא מחיצה כסכך בעינן ורבנן ההוא דניכוף ביה פורתא דמחזי כסכך אמר אביי רבי ור' יאשיה ורבי יהודה ורבי שמעון ורבן גמליאל ובית שמאי ורבי אליעזר ואחרים כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן רבי דתניא רבי אומר כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ד' אמות פסולה רבי יאשיה הא דאמרן רבי יהודה דתנן סוכה שהיא גבוהה למעלה מכ' אמה פסולה רבי יהודה מכשיר ור' שמעון דתניא ב' כהלכתן וג' אפילו טפח רבי שמעון אומר ג' כהלכתן וד' אפילו טפח רבן גמליאל דתניא העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה רבן גמליאל פוסל ור"ע מכשיר בית שמאי דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין רבי אליעזר דתנן העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל רבי אליעזר פוסל לפי שאין לה גג וחכמים מכשירין אחרים דתניא אחרים אומרים סוכה העשויה כשובך פסולה לפי שאין לה זויות אמר ר' יוחנן סוכה העשויה ככבשן אם יש בהקיפה כדי לישב בה כ"ד בני אדם כשרה ואם לאו פסולה כמאן כרבי דאמר כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה מכדי גברא באמתא יתיב כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח בתריסר סגי

הני

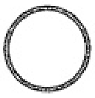

סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשרה. בין למ"ד בפ"ק דעירובין (דף יב:) לחי משום היכרא בין למ"ד משום מחיצה קשה מה ענין סוכה דבעי מחיצות דאורייתא למבוי דרבנן דמדאורייתא בלא לחי שרי וי"ל דמיירי בלחי טפח כדאמרינן לעיל דמעמידו בפחות מג' סמוך לדופן דהיינו מדרבנן וכשבת שרי על ידי מיגו ואפילו בסמוך לדופן אבל אין לתרץ דטפח סוכה מדרבנן ומדאורייתא בכל שהוא דהא בפרק המפלת (נדה דף כו.) קחשיב דופן סוכה בהדי ממשה ששיעורן טפח ואמרינן התם דלא חשיב קורה טפח משום דהוי מדרבנן ולא חשיב אלא הנך דכתיבן ולא מפרש שיעורייהו וא"ת ומבוי זה אם יש בו ג' מחילות גמורות תיפוק לי דבלא לחי הסוכה כשרה דקיימא לן כרבנן דאמרי שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ובקונטרס פי' דמיירי במבוי מפולש ולא יתכן דא"כ לא מישתרי בלחי וקורה אלא לר' יהודה וכולהו אמוראי כרבנן בפ' קמא דעירובין (דף יב:) ואמרינן בסוף חלון (שם דף פא:) ובסוף כל גגות (שם דף צה.) דאין הלכה כרבי יהודה במחילות וי"ל דלעולם מיירי במבוי סתום מג' רוחות ומיירי כגון שסיכך לצד הלחי ולפנים לצד הבתים לא סיכך דהשתא אין לזו סוכה אלא שתי מחילות ולחי אחד: **סיכך** ע"ג פסי ביראות כשרה. מיגו דהוי מחילה לענין שבת ואע"ג דלא התירו אלא לעולי רגלים ולעולי רגלים (ב) לא התירו אלא לבהמתם אבל אדם מטפס ויורד מטפס ועולה כדאמרינן פרק עושין פסין (שם דף כא.) מ"מ כיון דמדאורייתא שרי בכל ענין אמרינן מגו ואפילו מדרבנן לא אסרי משום מצות סוכה וכי עביד צריכותא ממבוי שיש לו לחי ומפסין לא חייש למימר הכי טעמא דפשיטא ליה טעמא למלוי: **מחיצה** היא וקרייה רחמנא סככה. מהא דנפקא לן מחיצות לעיל מבסוכות וקרייה רחמנא סככה לא מצי דריש דהתם לא דרשינן אלא מייתורא ותדע דכולהו מודו דלא בעינן למחיצות פסולת גורן ויקב: **כולהו** סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן. על כרחין אין שוין דהא רבי בעי ד' אמות ולב"ש סגי בכדי ראשו ורובו ושולחנו ודכוותיה ביבמות פרק ר"ג (דף נא:) כולהו סבירא להו מאמר קונה קנין גמור והא דחשיב הכא ר' יהודה לאו משום דאסיקנא לעיל טעמא דרבנן דפסלי דבעו דירת ערלי דהא אביי דהכא הוא מקשה לרבא(ו) דאית ליה ההוא טעמא אבל מ"מ אמת הוא דלמעלה מכ' לא קיימא אלא אם כן עשאו קבע ואמרינן נמי בפרק הישן (לקמן דף כח:) רבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן ודייק מהא דמכשיר למעלה מכ' ש"מ דרגיל לעשות סוכתו דירת קבע: **העושה** סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה. לקמן ג)(מפרש) בפרק הישן (דף כג: ושם) במתני' דקתני כשרה גרסינן בראש העגלה אבל הכא בברייתא בפלוגתא דר"ג ור"ע אור"ת דלא גרסינן ליה וכן ר"ח לא גרס ליה שבראש העגלה לא פליגי דהא מסקינן בפרק הישן (לקמן דף כג.) דפליגי ביכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים ומיהו יש לדחות דכי האי גוונא אמר יכולה לעמוד ברוח מצויה דארץ ואינה יכולה לעמוד ברוח מצויה שבראש העגלה כיון דניידא ולא מיסתבר כלל דאלא מעתה ליפלגו בסוכה שבראש העגלה כיון דניידא מתחזיא כערלי ועוד קשה דבראש הספינה נמי ניידי ולמה (ג) לי משום דאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים ומיהו יש לישב כמו שאפרש לקמן בריש הישן (דף כח:) [בד"ה שאין] גבי סוכה שסמכה בכרעי המטה: **אחרים** אומרים סוכה העשויה כשובך פסולה. דסוכה דירת קבע בעינן ואחרים היינו ר' מאיר והא דאמר ר"מ לקמן (דף ח:) שתי סוכות היוצרים זו לפנים מזו החיצונה סוכה ופטורה מן המזוזה בשאר ימות השנה קאמר דאילו בחג כיון דקסבר דירת קבע בעינן חייבת במזוזה כדמוכח פ"ק דיומא (דף י.) דמהאי טעמא מחייב רבי יהודה סוכת החג בחג במזוזה:

כמה

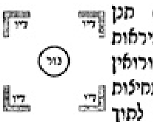

פסי בירלות. בפרק שני דעירובין (דף יז:) תנן דהתירו חכמים משום עולי רגלים לעשות לבירות שברשות הרבים פסין ארבעה כמו דיומדין ורואין כאילו יש מחילה מזה לזה ונמצא הבור מוקף מחילות וממלאין מתוכה לתוך המחילה ואם סיכך על גבן כשרה בשבת דסוכות דמיגו דהוי דופן לשבת הוי דופן לסוכה ואע"ג דבעינן שתים כהלכתן: **וצריכא.** לרבא למימר הנך תלת שמעתתא לאשמועינן דאמרינן מיגו: **דאי אשמעינן מבוי.** הוה אמינא התם הוא דמכשרינן לסוכה ע"י מיגו דאיכא שתי מחילות מעלייתא: **פסי בירלות.** איכא שם ד' דיומדין נוטין לארבע הרוחות שנים לכל מחילה אמה מכאן ואמה מכאן שהדיומדין רחבין אמה לכל צד: **ואי אשמועינן הנך תרתי.** ולא אשמעינן הך דאמרינן לעיל וכן לשבת הוה אמינא מחמירתא לקילתא הוא דאמר מיגו: **חמתה מחמת סכך.** פוסלת בה ולא חמתה מחמת דפנות: **פרוכת מחילה היא.** דכתיב (שמות מ) והבדילה הפרוכת לכם וגו': **ורבנן.** אמרי לך מאי וסכות דאמר רחמנא: **ליכוף בה.** למעלה פורתא כעין גג יעשה ממקצתה: **דירת קבע.** ראויה להשתמש קבוע ונראית כבית: **שלש כהלכתן.** ופרשינן טעמא למעלה (דף ו:) למחסה ולמסתור מזרם: **בראש הספינה.** שהיא גבוהה מאד כספינות הים שהן גדולות והרוח באה ועוקרתה. ובראש העגלה נמי כיון דניידי מתחזי כעין ערלי: **ב"ש פוסלין.** דראוי לתשמיש בעינן: **כמין צריף.** גגה ודפנותיה באין כאחד כעין כוורת שאין גג ניכר לבד והדפנות לבד: **או שסמכה לכותל.** עשה קנים ארוכים וסמך ראשו אחד מוטה על הכותל וראשו אחר מוטה על הארץ דגגה ודופנה אחד שאין לה גג ואין נאה לדירה: **כשובך.** עגולה: **ככבשן.** עגולה דלית ליה כאחרים: **כדי לישב בה כו'.** סביבות הקיפה מבפנים: **כמאן.** בעי ר' יוחנן סוכה גדולה כל כך כרבי דאמר ד' אמות בעינן בתמיה דעל כרחך לית לן תנא דמפיש בשיעורא דסוכה כוותיה וכי בעי רבי יוחנן כולי האי אליבא דמאן אמרה: **באמתא יתיב.** כל אחד מקומו אמה נמצא הקיפה כ"ד אמות וקיימא לן (עירובין דף יג:) כל עגול שיש בהקיפו ג' טפחים יש ברחבו טפח דכתיב (דה"ב ד) ים שעשה שלמה עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב לעשר אמות רוחב שלשים אמה היקף אלמא הכא נמי בתריסר אמות היקף סגי דנהוי פותיא ארבעה:

הני

עין משפט נר מצוה

נ א ב מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ז:
נא ג שם סעיף ה:
נב ד מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה ז סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלד סעיף ב:

◆

רבינו חננאל

וכן אמר רבא סיכך על גבי [פסי ביראות] כשרה. מיגו דהוין הני פסין מחיצות לשבת הוין מחיצות לסוכה. נמצא שלש שמועות דרבא, שתים בשבת ואחת בסוכה. ופשוטות הן. ושחמתה מרובה מצלתה. ת"ר חמתה מחמת סכך ולא מחמת דפנות, וכן הלכתא. אמר אביי, רבי ור' יאשיה ור' יהודה ובית שמאי ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים, כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן. ודברים פשוטין הן. והא דתניא העושה סוכתו בראש הספינה או בראש העגלה רבן גמליאל פוסל ור' עקיבא מכשיר, שיטה הם ואין הלכה כמותם. וקיימא לן ליתא הא דאחרים דאמרי סוכה העשויה כשובך, ולא כר' יוחנן דאמר סוכה העשויה ככבשן, ושמעתיה כרבי סלקא דבעי סוכה שיש בה ד' אמות על ד' אמות וליח הלכה כוותיה. אמר (רבא) [ר' יוחנן] סוכה העשויה עגולה ככבשן, אם יש בהקיפה כדי ליישב כ"ד בני אדם כשרה, ואם לאו פסולה. כמאן כרבי דבעי סוכה שיש בה ד' על ד'. ואקשינן למה לי כולי האי, מכדי גברא באמתא יתיב, י"ב סגי. דהא תשינן ליה לר' יוחנן דאמר בעירובין, מהאי קרא ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב, שמעינן מינה שכל מי שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח. כיון דאית בהיקפו י"ב נמצא חללו ד' על ד'.

מסורת הש"ס

א) [לקמן כח:], ב) [לעיל ג. וש"נ], ג) [יומא י: לקמן כח:], ד) [לעיל ב.], ה) [לעיל ו: וש"נ], ו) לקמן כג., ז) [לעיל ג. וש"נ], ח) לקמן יט: ע"ש, ט) [פי' תוס' ב"ב קא. ד"ה ורמב"ן], י) עירובין יג: יד. [ב"ב יד: אהלות פי"ב מ"ו], כ) [לעיל ג.], ל) רש"ל מ"ז.

◆

תורה אור השלם

ו. וְשַׂמְתָּ שָׁם אֵת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסַכֹּתָ עַל הָאָרֹן אֶת הַפָּרֹכֶת: שמות מ ג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמר רבה סיכך: (ב) תוס' ד"ה סיכך ע"ג פסי וכו' ולעולי רגלים נמי לא התירו: (ג) ד"ה העושה וכו' ולמה ליה למימר משום דאינה:

◆

מוסף רש"י

דתנן סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה. שאינה ראויה ליעשות אלא כמחילת קבע (יומא י.). ב' כהלכתן. מזרחית ומערבית. כהלכתן, כשיעור משך סוכה (לעיל ו.). ושלישית אפילו טפח. ברוח ג' טפחים (סנהדרין ד.). העושה סוכתו בראש העגלה. דמטלטלת ולא קביעא, או בראש הספינה, שהוא מקום גבוה של ספינה וכים גבוה מאד ואין הרים מקיפין והרוח שולטת שם ועוקרתה (לקמן כג.). כמין צריף. כמין של ציידין שצדין בה את העופות ועשוי כפוית שמשפעת והולכת, שגגו וקירותיו אחד (לקמן יט.). או שסמכה לכותל. הטה ראשי קנים על הכותל וראשו אחד על הארץ (שם). לפי שאין לה גג, שאינו ניכר מהו גג ומהו כותל, דאהל משופע לאו אהל הוא, אלא אם כן יש בו טפח זקוף, כדקתני בברייתא (שם). כל שיש בהקיפו שלשה טפחים. שבריכה חוט וכריך ג' טפחים להקיפה סביב, בידוע שיש בו רוחב טפח אם תחלק (עירובין יד.).